

תוכן עניינים

פתח דבר- עמ' 3

1. מבוא- עמ' 4

1.1 שאלת המחקר- עמ' 4

1.2 תיאור השדה- עמ' 4

1.2.1 תיאוריות פוסט קולוניאליות- עמ' 4

1.2.2 ייצוג דמות הערבי בקולנוע הישראלי- עמ' 8

1.3 מתודולוגיה- עמ' 12

2. ניתוח דמות הערבי בסרט "ערבים רוקדים- זהות שאולה"- עמ' 13

2.1 דמות הערבי על הרקע החברתי-פוליטי- עמ' 13

2.2 מערכות היחסים של איאד עם הדמויות השונות- עמ' 15

2.2.1 מערכת היחסים של איאד עם בני משפחתו- עמ' 15

2.2.2 מערכת היחסים של איאד עם משפחת אברהמי- עמ' 17

2.2.3 "אהבה אסורה"- מערכת היחסים של איאד עם נעמי- עמ' 20

3. ניתוח דמות הערבי בסרט "עגימי"- עמ' 23

3.1 דמות הערבי על הרקע החברתי-פוליטי- עמ' 23

3.2 מערכת היחסים של ערביי ישראל עם היהודים- עמ' 25

3.3 סטריאוטיפיזציה ושבירתה- עמ' 27

4. דיון וסיכום- עמ' 30

רשימת מקורות- עמ' 32

פתח דבר

במהלך השנים השתנתה דמותו של הערבי ביצירות שונות על פי צרכיה של התרבות העברית, על פי פחדיה וכמיהותיה, ולבשה פנים מנוגדות ואף סותרות: מושא לחיקוי, מקור לאימה או מושא לזלזול ולבוז. חוקרים רבים בחנו ייצוג זה של דמות הערבי בקולנוע הישראלי לאורך השנים ומצאו כי דמות הערבי מוצגת פעמים רבות באופן אוריינטליסטי המשמר הבחנות דיכוטומיות של "מזרח" ו"מערב".

עבודה זו מבקשת לבחון כיצד מיוצגת דמות הערבי-ישראלי ודמות הפלסטינאי בסרטים "עג'מי" (2009) ו"ערבים רוקדים-זהות שאולה" (2014) תוך התמקדות באופן בו ייצוג זה מגלם בתוכו גישה אוריינטליסטית, סטריאוטיפית ודיכוטומית של "מזרח" ו"מערב" או שמא הוא מאפשר ייצוג מורכב ושוויוני יותר של זהויות תרבותיות.

שאלת המחקר הינה: כיצד מיוצגת דמות הערבי-ישראלי ודמות הפלסטינאי בסרטים "עג'מי" (2009) ו"ערבים רוקדים-זהות שאולה" (2014)?

בכדי לענות על שאלת מחקר זו- אדון תחילה בתיאוריות פוסט קולוניאליות אשר עסקו ביחסים ההיררכיים בין "מזרח" ל"מערב", וכן אציג את השינויים שחלו בייצוג דמות הערבי בקולנוע הישראלי, בהתאם למושגים של תיאוריות פוסט קולוניאליות אלה. בפרק השני, אנתח את דמותו של איאד-ערבי ישראלי מן הכפר טירה העובר להתגורר בירושליים ומתקשה במציאת זהותו האינדיבידואלית, ובפרק השלישי אדון בדמויות הערבים בסרט "עג'מי"- דמויות של ערבים ישראלים המתגוררים בשכונת עג'מי היפואית הידועה לשמצה (נאסרי, עומר ובינג') וכן בדמותו של ערבי-פלסטינאי העובד בישראל באופן לא חוקי (מאלכ). אבחן את האופן בו התיאוריות הפוסט קולוניאליות באות לידי ביטוי בייצוגן של דמויות אלה ואעמוד על השוני והדמיון בין הסרטים.

1. מבוא

1.1 שאלת המחקר

כיצד מיוצגת דמות הערבי-ישראלי ודמות הפלסטינאי בסרטים "עגימי" (2009) ו"ערבים רוקדים-זהות שאולה" (2014)?

1.2 תיאור השדה

1.2.1 תיאוריות פוסט-קולוניאליות

בספרו "אוריינטליזם" (סעיד, 2000) מבקש אדוארד סעיד לפענח את הדרך שבה מנהיגים והוגים מהמערב כתבו ודיברו על המזרח. לטענתו של סעיד, המסגרת הפרשנית העיקרית שבתוכה התנהל שיח זה היא האוריינטליזם. סעיד מבקר את האוריינטליזם ורואה בו צורת שיח סגורה שקובעת "אמת" על אודות האחרות התרבותית שמשרתת את צרכי המערב.

סעיד מתאר כיצד הרעיונות האוריינטליים לבשו כמה צורות במאה התשע עשרה ובמאה העשרים. ראשית, באירופה הייתה ספרות עצומה על המזרח, ירושת העבר האירופי. שלהי המאה השמונה עשרה וראשית המאה התשע עשרה, הזמן שבו החל האוריינטליזם המודרני, מתייחדים בהתרחשותו של רנסנס אוריינטלי כאשר פתאום היה נראה למגוון של הוגים, פוליטיקאים ואמנים, כי התעוררה מודעות חדשה לאוריינט, מסין ועד לים התיכון. מתקופה זו, שאפו האוריינטליסטים בכל מקום לנסח את תגליותיהם, את ניסיונותיהם ואת תובנותיהם במונחים מודרניים כיאות, להעמיד את הרעיונות על האוריינט במגע קרוב מאוד עם ההוויות המודרניות (סעיד, 2000, עמ' 44).

על פי סעיד, המערב הפך את המזרח לאובייקט של התבוננות באמצעות כינון שיח שמייצג אותו באופן סדור וחוזר על עצמו כירוד, אמוציונלי, פראי, ארוטי, ברברי ונחשל. הוא אינו מתמקד בדרך שבה המזרח עצמו התקיים- אלא בדרך שבה המערב בחר לייצג אותו. בעזרת פירוק העקרונות שמרכיבים את האוריינטליזם הוא מצליח להראות מהן הנחות היסוד המסתתרות מאחורי התפיסה הזו וכיצד הן משרתות את יחסי הכוח של המערב ביחס למזרח.

ניתוחו מציג חמישה עקרונות עיקריים של השיח הזה: ראית המזרח כתמונת מראה למערב, כאשר הראשון מייצג את החייתי והבלתי נשלט והשני את התבוני והאנושי, שימוש בסטריאוטיפים ובפנטזיות שמייצרים את הסובייקט "הילידי" תוך התייחסות למיתוסים ולהיסטוריות, תפיסה של עליונות תרבותית ומוסרית, חרדה מהשתלטותו של האחר שמצדיקה